นิทานเวตาล.... เรื่องที่ 17

นำเสนอเมื่อ : 10 ธ.ค. 2552

นิทานเวตาล เรื่องที่ 17

พระเจ้าวิริกุรมเสนต้องจำพระทัยเสด็จย้อนกลับไปที่เก่า ถึงต้นอโศก ก็จับตัวเวตาลมาเกาะที่พระอังสาตามเดิม เมื่อเสด็จไปได้หน่อยหนึ่ง เวตาลก็พูดออกมาจากย่ามที่พระราชาทรงคล้องไว้ที่พระอังสาว่า "ฟังนี่แน่ะราชะ เพื่อไม่ให้เกิดการเดินทางที่ไร้รสชาติ ข้ามีเรื่องสนุกจะเล่าถวาย ดังต่อไปนี้

มีนครหนึ่งชื่อกนกนคร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคาอันเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ความบาปความชั่วหาอาจเข้าถึงไม่ ในนครนี้มีพระราชาองค์หนึ่งทรงนามว่า พระเจ้ายโศธน ผู้มีความแข็งแกร่งประดุจหินผาริมฝั่งทะเลที่คอยกั้นขวางมิให้แผ่นดินต้องถล่มทลายลง พระราชาถึงแม้จะไม่ชำนาญในการเขนฆาต์ศัตรูในดินแดนไกลเคียง แต่ก็ทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญในศิลปศาสตร์แทบทุกสาขา บรรดาไพรพ์ฟประชากรต่างสดุดีพระองค์ว่าเป็นผู้ทรงคุณธรรมและเกรงกลัวตอบาป ไม่ทรงเบียดเบียนกาวกายละเมิดตอกรรยาของผู้อื่น พระองค์มีแต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความรัก

ในพระนครของพระราชาองค์นี้ มีวาณิชมหาศาลอยู่คนหนึ่ง มีบุตรหญิงที่ยังมิได้แต่งงานชื่อ อุนมาทินี ผู้ซึ่งใครก็ตามถ้าได้ยลโฉมนางก็จะพิศวงงงงวยเคลิบเคลิ้มเสียสติไปทุกราย เพราะนางนั้นงามนัก แม้พระกามเทพเอง ถ้าได้เห็นนางก็คงจะเผลอไผลอารมณ์หลงรูปของนางอย่างแนนอน ต่อมานางเจริญวัยขึ้นเป็นสาวเต็มตัว พอดีผู้เป็นบิดาของนางเป็นคุณหัวใส แลเห็นว่านางจะเป็นประโยชน์มหาศาลแก่ตน จึงพานางไปเฝ้าพระราชายุใศธนและกราบทูลว่า "โอ้พระนรบดี ข้ามีธิดาคนหนึ่งสมควรแก่การจะออกเรือนแล้ว นางงปรีชาประดุจดวงมุกดาของทั้งสามโลก ขอมิอาจจะมุกนางให้แก่ชายใดได้ โดยมิได้กราบทูลให้พระองค์ทรงทราบก่อน โอ นฤเบศร บรรดามณีรัตนทั้วไปในแหลงหลาลวนเป็นของพระองค์ทั้งสิ้น ธิดาของข้าก็เช่นเดียวกัน เป็นมณีดวงหนึ่งในแหลงหลานี้ ขาจึงขอถวายนางให้แก่พระองค์ จะทรงรับไว ทรือจะทรงปฏิเสธก็สุดแต่พระวินิจฉัยของพระองค์เถิด"

เมื่อพระราชาได้ฟังดังนั้น ก็ทรงส่งพราหมณ์คณะหนึ่งของพระองค์ออกไปตรวจดูว่า นางอุนมาทินีเป็นผู้มีบุณยลักษณะของกัญญาณีควรถ้วนหรือเปล่า คณะพราหมณ์เดินทางไปถึงคฤหาสน์ของพ่อค้า ได้แลเห็นโฉมนางอุนมาทินีผู้มียอดมงกุฎของนางงามในไตรโลก ก็เกิดความคลั่งไคล้ไหลหลงเหมือนคนบ้าไปชั่วขณะ ในที่สุดรวบรวมสติได้ก็รำพึงว่า "ถ้าพระราชาของเราได้ทอดพระเนตรเห็นหญิงผู้นี้แล้วไซร้ พระราชาอาณาจักรของพระองค์คงถึงความวินาศเป็นแนเท เพราะพระหฤทัยของพระองค์คงจะปั่นป่วนวุ่นวายหาความสงบมิได้ เมื่อเป็นดังนี้พระองค์จะปกครองแวนแควนต่อไปได้อย่างไร เพราะฉะนั้นเราจะไม่กราบทูลพระราชาวาหญิงนี้มีสิริอันควรแก่การยกยองแต่อย่างใด" เมื่อได้สดับถอยคำของคณะพราหมณ์ พระราชาก็มีพระทัยเอนเอียงไปตามคำเพ็ดทูลนั้น และไม่ยินดีต่อนางอีก

และโดยพระราชโองการของพระราชา อนุญาตให้นางอนุมาทินีแต่งงานกับคนอื่นได้ บิดาของนางจึงให้นางแต่งงานกับเสนาบดี (แม่ทัพ) ของแว่นแคว้นผู้มีชื่อว่า พลธร นางอยู่กับสามีด้วยความสุขในบ้านของนางมาช้านาน แต่นางก็ไม่วายผู้ใจเจ็บพระราชาที่ไม่ใยดีต่อนางด้วยเหตุผลว่านางเป็นคนไม่มีสิริ นางจะต้องให้พระราชาสำนึกในวันหนึ่งในใหงได

แล้วเวลาก็ผ่านไป ในที่สุดสีหราชแห่งฤดูสันต์ก็เข้ามาเยือน ฆ่าคชสารแห่งฤดูเหมันต์ผู้มีงาอันขาวนวลคือเถามะลิเสื่อย และเป็นผู้เหยียบย่ำกอบัวให้แหลกลาญด้วยวงงของมัน (ช้างเหยียบย่ำกอบัวแหลกลาญ หมายความว่าในฤดูหนาวนั้น ดอกบัวต่างก็เหี่ยวเฉาตายไปเป็นอันมาก ทานจึงวาฤดูหนาวเป็นศัตรูอันรายกาจของบัว ในขุดความนี้มีการเปรียบฤดูหนาวเหมือนช้าง ซึ่งเป็นผู้ทำลายกอบัวเช่นเดียวกัน) และในวาระัญอันไพศาลนั้นแล พญาสีหราชก็เลนสนุกระเริงตนอยางเต็มที่ มันมีสรวยคอยาวสวยคือลัดามาลีที่แกวงไกวไปมาตามกระแสลม และมันมีฤงเทาคือชอมะมวงอันเป็นพุมพวงทุกกิ่งกานของพฤกษา ในฤดูแหงความบันเทิงเบิกบานนี้แล พระราชายใศธนก็เสด็จมาทูอดพระเนตรการฉลองฤดูในพระนครตามปกติเชนที่กระทำมา พระองค์เสด็จทรงพระชาธารตัวประเสริฐ ทอดพระเนตรสถานที่ตาง ๆ ดวยความเพลิดเพลินพระทัย ระหวางที่เสด็จไปนั้น พนักงานนำเสด็จก็ตีกลองชนะเป็นสัญญาณให้ผูคนในถนนหลบหลีกไปให้พนทางเสด็จ ราวกับวาการของดูพระสิริโฉมของพระองค์ยอมนำมาซึ่งความพินาศ

เมื่อนางอนุมาทินีได้ยินเสียงกลองนำเสด็จผ่านมาทางบ้านของนาง จึงรีบขึ้นไปปรากฏตัวบนคาดหน้าของคฤหาสน์ที่นางอยู่เพื่อให้พระเจ้าแผ่นดินแลเห็น นางจ้องดูขบวนเสด็จอย่างใจจดใจจ่อด้วยความพยายาม เพราะพระราชาเคยปฏิเสธไม่ยอมรับนางในครั้งกอน โดยอางวานางไรสิริมงคล นางรออยู่มินานกระบวนเสด็จก็ผ่านมาถึง พระราชาทอดพระเนตรขึ้นไปบนคาดฟ้า แลเห็นนางอนุมาทินีก็ตระลึงพระทัยเหมือนถูกศรชัยของกามเทพเสียบพระทัย มีความรู้สึกเหมือนถูกไฟแผดเผาไหรอนรุมมิรู้คลาย ถึงแมลมออนแหงฤดูวสันต์ที่ไชยมาจากภูเขามลยะ ก็มิใดชวยให้เย็นพระทัยขึ้นเลยขบวนเสด็จเคลื่อนตอไปจนรอบพระนครแลวกลับเขาสูพระราชวัง พระราชาผูทรงหลงใหลและตื่นตำในรสเสนหาอย่างถอนตัวไม่ขึ้น เรียกมนตรีและคณะพราหมณเขามาสอบถาม วาหญิงที่อยูบนคาดฟ้าของบานพอดาใหญ คือธิดาของพอคาที่เคยคิดจนำนางมาถวายพระองค แตพระองคปฏิเสธนางไปไชทรัใน ดวยเหตุที่นางไรสิริมงคล พรรรคพวกที่ถูกไตสวนก็ยอมรับวาจริง พระราชาทรงพระพิโรธยิงนัก สั่งไหเนรเทศตุนเหลานั้นออกจากราชอาณาจักรโดยทันที เมื่อเนตรเทศตุนตุนเหตุไปแล้ว พระราชาก็เก็บพระองค์อยูตามลำพังเงียบ ๆ เฝ้าคิดถึงนางผู้เป็นยอดพิสมัยทุกคำคืน และรำพันว่า "ยา ทำไมจึดวิญญาณของขาจึงมีดที่บนัก และพระจันทรเลาก็หายงอายมิได้, พยายามที่จะขึ้นมาสะเออะอวดโฉม ทั้ง ๆ ที่นางผูพิมพพักตรของขาก็ยอูแคนี่เอง ใดจจะเปรียบกับนางผู้เป็นมิ่งขวัญของขาไดเลา" ดำรีในพระทัยเชนนี้แล พระราชาผูถูกไฟรักเผาผลาญก็ปลีกพระองค์หางจากตุนทั้งหลาย หลบลี้ยูยแตพระองค์เดียว วันแลววันเลาไม่ยอมพบใคร ๆ แต่ในที่สุด ดวยความคบุลละอายพระทัยพระองคทรงเรียกมหาดเล็กคนสนิทไหเขามาเฝ้า ตรัสถามวาพระองคจะทำอยางไรดีในสถานการณเชนนี้ เสวกคนสนิทก็กราบทูลแนะวา "ขาแตพระนรบดีโฉมพระองคทรงวิจดเชนนี้ ไม่เห็นมีปัญหาอะไร พระองคเป็นเจาแผนดินทุกอยางเป็นของพระองค เมื่อมีพระประสงคในตัวนางก็พนางมาสิพระเจาขา นางจะขัดขืนไดอยางไร ถาพระองคมีบัญชา" พระราชาทรงเป็นผูทรงคุณธรรม ไดฟังคำแนะนำดังนั้น เห็นผิดระบอบขอบธรรม ก็ไมอาจจะทำตามได จึงทรงนิ่งเสีย

ฝ่ายพลธรอัครเสนาบดีได้ทราบข่าวที่แพร่ออกมาดังนี้ ก็ไม่มีความสบายใจ เพราะเขาเป็นผู้จงรักภักดีและยินยอมสละทุกอย่างเพื่อพระเจ้าแผ่นดินอย่างแท้จริง ก็รีบเข้าเฝ้าพระราชาโดยทอดตัวเองลงแทบพระบาทและกราบทูลว่า "โอ้พระนฤบดินทร์ ขอพระองค์ทรงรับนางทาสผู้มีโีบเถิด โดยทรงคิดเสียว่า นางเป็นทาสของพระองค์มิใชเป็นเมียของเสนาบดีอย่างขาพระบาทหรือของใคร ๆ และขาขอถวายนางตอพระองคดวยความเต็มใจ โปรดทรงรับนางไวเถิด หรือมิฉะนั้นขาจะสละนางไหเป็นเทพทาสีในทวาลัยอันจะทำไหนางเป็นอิสระมิได้เป็นของชายใดโดยเฉพาะ และดวยประการฉะนี้ พระองคจะได้ไมตองทรงคิดตอไปวานางเป็นเมียของคนอื่น" เมื่ออัครเสนาบดีกราบทูลวิงวอนดังนี้ พระราชาก็กลาวตอบอยางทรงพิโรธวา "ขาเป็นพระเจาแผนดิน ขาจะทำสิ่งที่ไรคุณธรรมเช่นนั้นได้อย่างไร ถาขาจะละทิ้งความชอบธรรมเสียแล้ว ใครเลาจะชื่อสัตยอดูอนหาที่ของตนตอไปอีก และสำหรับตัวเขาผูมีความจงรักภักดีตอขา ทำไมมาผูไหรากำบาปเชนนี้ ซึ่งแนนอนันอาจจะไหความบุ่นเทิง สุขชั่วแลนุ แตขาจะมีความผิดมหันต จะตองชดใชกรรมในปรโลก และถาเขายังคิดที่สละเมียไหแกขาอีก ขาก็จะไมปลอยไหเขาลอยนวลตอไปโดยไมถูกลงโทษ เพราะไครก็ตามที่อยูในฐานะอยางขาจะทนทานตอความไรศีลธรรมไดหรือ เพราะฉะนั้นขาวาความตายเทานั้นที่สมควรแกขาในภาวะเชนนี้"

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ที่คัดค้ามิให้พระราชายอมรับข้อเสนอของแม่ทัพได้ เพราะทรงถือว่าเกิดเป็นผู้มีเกียรติแล้ว สู้ยอมตายเสียดีกว่าจะอยู่อย่างไร้เกียรติ การตัดสินพระทัยอย่างเด็ดขาดของพระราชาเช่นนี้ ทำให้ทุกคนตระหนักว่าจะทูลเสนอเรื่องทำนองนี้สักเทาใดก็จะมีผลออยางเดียวกัน คือถูกปฏิเสธ

เมื่อเหตุการณ์เป็นไปเช่นนี้ ก็ไม่มีทางจะเยียวยาอีก พระราชาซูบผอมลงทุกวัน บรรทมแซ่วอยู่บนพระที่ ถูกทรมานด้วยไฟเสนหาอันมีความรุนแรงเผาไหม้อยู่ตลอดวันตลอดคืน คงเหลือแต่พระนามและพระเกียรติเท่านั้นที่ยังคงอยู่มิได้สิ้นสูญไปตามกำลังความร้อน แต่อัครเสนาบดีพลธรผู้ซื่อสัตยและภักดีตอพระราชาของตน ไมอาจจะปลอยให้พระราชาตองทนทุกขทรมานตอไป อันจะนำความพินาศมาสูพระองคในที่สุด ดังนั้นเขาจึงเขาทองไฟเผาตัวเองจนสิ้นชีวิต ในฐานที่เป็นจอมทัพผูไม่มีความสามารถจะชวยเหลือเจานายของตนเองไหรอดพนจากความตาย

เมื่อเวตาลซึ่งนั่งอยู่บนอังสาของพระเจ้าวิริกรมเสนเล่าเรื่องจบลงก็ทูลถามพระเจ้าแผ่นดินว่า "โปรดทรงตัดสินด้วยเถิดราชัน ในระหว่างบุคคลทั้งสองในเรื่องนี้ ใครเป็นคนสัตย์ซื่อยิ่งกว่ากัน จอมพล หรือพระราชา แต่อย่างไรก็ตามก่อนที่จะทรงตอบ โปรดรำลึกไว้ด้วยว่า เรามีข้อตกลงกันว่าอย่างไร ขาขังถือสัญญานั้นอยูนะพระเจาขา" เมื่อเวตาลกลาวดังนี้ พระราชาก็ทรงนิ่งไปครูหนึ่งแตจะไมตอบปัญหาก็ทนอยูไมไดจึงตรัสวา "ในระหวางบุคคลทั้งสองนั้น ขาวาพระเจาแผนดินนั้นแหละซื่อสัตยที่สุด" เมื่อเวตาลได้ฟังดังนั้น ก็กลาวอพระราชาเชิงตำหนิวา "ทรงเฉลยมาสิวาเหตุไดพระองคจึงเห็นวาพระราชาเหนือกวาแมทัพในกรณีนี้ เพราะถาจะพูดอยางยุติธรรมจริง ๆ แลว อัครเสนาบดีควรจะมีความสัตยซื่อเหนือกวาชายผูนี้รูจักเสนหอันลึกซึ้งของหญิงผูเป็นภรรยาของเขาอยูเต็มอกในฐานะที่อยูกินกันมาชานาน เขารักนางเพียงไรใคร ๆ ก็รู แตแมกระนั้นเขาก็ยังเสียสละ โดยถวายนางให้แกพระราชา เพราะเขารักพระองค์มากกว่า และเมื่อพระราชาสิ้นชีวิตแลวเขาก็ยอมตายตามพระองคโดยเขาสูกองไฟ แตพระราชานั้นสิมิได้รับรูอะไรเกี่ยวกับนางเลย ยังปฏิเสธไม่ยอมรับนางดวยซ้ำ ทั้ง ๆ ที่ผูเป็นสามีตองเสียสละอยางสุดยอด มอนนางไหแกพระองค์ด้วยความเต็มใจ"

เมื่อเวตาลกล่าววิจารณ์ดังนี้ พระเจ้าวิริกรมเสนก็ทรงพระสรวลด้วยความขบขัน และตรัสว่า "เจ้าจงยอมรับความจริงในเรื่องนี้สิ ไม่มีอะไรน่าประหลาดใจในเรื่องนี้สักนิด ความจริงก็คือ อัครเสนาบดีผู้นั้นเป็นผู้มีสกุลรุนชาติสูงก็จริง และการที่เขาแสดงออกซึ่งความภักดีตอเจานายเชนนั้นเป็นสิ่งแปลกหาได้ยากนักหรือ เพราะไอรที่รับใชเจานายเชนนั้น ก็ตองแสดงความจงรักภักดีตอเจานายของตนเป็นธรรมดา แมจะยอมเสียสละชีวิตของตนก็ไม่เห็นแปลกอะไร มันเป็นหนาที่ของเขาอยู่แล้ว แตผูที่เป็นพระราชานั้นโดยปกติเป็นผูมีความเยอหยิง ยากที่ใครจะบังคับได้ มีลักษณะเหมือนชางป่าที่ควบคุมมิได้ เมื่อคนประเภทนี้เกิดความหมกมุนหลงใหลในกามสุขแลวไซร้ สายใชแทงศีลธรรมหรือคุณธรรมก็รั่วไวไมอยู ตองขาดผึงออกจากกันทันที ทั้งนี้ก็เพราะจิตใจของเขาทวมทนไปดวยแรงเสนหาเสียแล้ว และดวงมรับผิดชอบใด ๆ ก็ถูกชำระลางออกไปจากใจ เหมือนบุคคลเหลานั้น ถึงแมจะได้รับนำอภิเษกในพิธี แตก็ถูกกวาดหายไปหมด และถาจะเปรียบเหมือนพัดวาดวิรนีที่เคยรำเพยลมออน ๆ ตอยูที่ดรำเครงในการศึกษาอยางใจจดใจจอดุจพระคัมภีรศักดิ์สิทธิ์ใหเอียนขึ้นใจอยางละเมียดละไม ก็กลายเป็นพัดที่ไบกมาเพื่อไสแมลงหรือยุงเทานั้น หรือจะเปรียบอีกทีก็เหมือนฉัดรที่ไชกำบังแสงพระอาทิตยเทานั้น ทั้งที่มันควรจะกางกันความจริงมิให้เป็นอันตรายมากกว่า ถึงแมพระเจาแผนดินผูชนะตลอดสามโลกอยางพระจักรพรรดินทุษผูเกรียงไกรยังหลงเลหของพญามาร ทำให้เกิดความวุนวายไปทั่วทุอหนทุกแหง แตพระราชายใศธนองคนี้ ถึงจะมีฉัดรอันสูงใหญปกทั่วพิภพ ก็หาได้ยอมตกอยูใตเสนหของนางอนุมาทินี ผูงามละมายแมนพระอักษมีเทวี วาตามจริง พระราชานั้นถึงสภาพการณจะเป็นเชนไรก็หาได้เหยียบพระบาทลงบนทางผิดไม พระองคสูยอมเสียชีวิตโดยประกาศไมยอมทำผิดจารีตอันเป็นหลักแหงความประพฤติของบุคคลทุกคน สูสละชีวิตเพื่อรักษาไวซึ่งสัจธรรมโดยแท้ พระองคจึงประเสริฐกวาอัครเสนาบดีแนนอน

เมื่อเวตาลได้ยินคำเฉลยของพระเจ้าวิริกรมเสนดังนั้น ก็ไม่ยอมเสียเวลาต่อไปแม้แต่ชั่วอึดใจ รีบผ่นจากพระอังสาของพระราชา หายวับไปในความมืดกลับไปสู่ที่พำนักของตนดวมเดิม พระราชาต้องเสด็จติดตามไปอย่างรวดเร็ว จนถึงต้นอโศกและตึงตัวเวตาลกลับมาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมหาบุรุษจะละทิ้งกิจธุระของตนไวเพียงครึ่ง ๆ กลาง ๆ โดยเริ่มต้นมาแลวอยางลำบากยากเย็นแสนเข็ญหาได้ไม ถึงจะมีอุปสรรคก็จะต้องดำเนินต่อไปจนกวาประโยชน์จะสำเร็จ

ที่มา โลกวรรณคดีดอทคอม